

KOMMUNALA BOLAG — LAGLÖST LAND

Mårten Hyltner
Micha Velasco

Mårten Hyltner
Micha Velasco

Kommunala bolag – laglöst land

Den Nya Valfärden

**den
nya
välfärden**

Box 5625, 114 86 Stockholm

08-545 038 10 | www.dnv.se

© Stiftelsen Den Nya Välfärden

Utgivet av Den Nya Valfärden

- Bara företagare skapar nya, riktiga jobb** (2009)
- Storebror tar fram munkaveln** (2009)
- Hälsa- och sjukvårdsföretagsmodellen** (2009)
- Olagligt billigt – kommunala underprisförsäljningar** (2008)
- Integritetens lilla röda** (2008)
- Regeringen har fel om arbetsrätten – företagarnas egen uppfattning** (2008)
- Förenkla reglerna för småföretagare** (2007)
- Den stora obalansen – hur lagarna missgynnar småföretagare** (2007)
- Varför straffa den som försöker göra rätt** (2007)
- Värsta krånglet** (2007)
- Mansförtryck och kvinnovälde** (2007)
- Fullt fokus på företagare**
– europeiska företagare ger råd till Sveriges regering (2007)
- Med storbror i byxfickan – integritetsrisker med RFID-chips** (2007)
- Roligt värre** (2007)
- Med storbror i uppfinnarverkstan**
– ny digital övervakning från automatiska öron till internetdammsugare (2006)
- Med storebror i baksätet – digital övervakning av dina bilfärder** (2006)
- Nya beska droppar – korta kritiska krönikor** (2006)
- Första hjälpen**
Om dina anställda blir sjuka – en liten handbok (2006)
- Var tredje får inte vara med**
– en studie om arbetslösheten bland invandrare (2006)
- Hur hög är arbetslösheten, egentligen?** (2006)
- Ole, dole, arbetslös**
– nästan 3 av 10 ungdomar 16-24 år saknar jobb (2006)
- Ge de arbetslösa en chans**
– 150 000 nya jobb genom halverade arbetsgivaravgifter (2006)
- Så lyckas du som företagare**
– de bästa tipsen från svenska entreprenörer (2005)
- Bakom skurkar och skandaler** (2004)
- Värsta krånglet** (2004)
- Jobbet är att mata puman**
– hur och varför försäkringskassorna slarvar bort 40 miljarder om året av skattebetalarnas pengar (2004)
- Tankebok för entreprenörer**
– 222 citat från Aristoteles till Ingvar Kamprad (2003)
- Entreprenören bakom allt**
– 101 svenska succéer från ABBA till ölburkar (2002)

Beska droppar – korta kritiska krönikor (2002)
Skärp dig, Svensson
– med deklarationen om medborgerliga skyldigheter (2002)
Personvalsparti – bot för trötta partier (1999)
Berättelsen om jobben (1996)
Baksmällan – förutsättningar för politisk tillnyktring (1995)
Molnstoden – en vision för svenska folket (1994)

Den Nya Välfärden har även givit ut Medborgarnas offentliga utredningar

MOU 2000:1 Sveriges två gränser – om invandrarpolitiken
MOU 1999:1 För Sverige – på tiden!
MOU 1998:1 Samhällsmoral i praktiken
MOU 1997:1 Entreprenören i högsätet
MOU 1996:2 Kommunala företag – hot mot demokrati
MOU 1996:1 Den nya arbetsrätten – ett förslag
MOU 1995:3 Järntrianglar – förnyelsens fiende nummer ett
MOU 1995:2 Irrfärdens slut – för sunda statsfinanser
MOU 1995:1 När folkhemmets barn blivit vuxna
MOU 1994:1 HSF-modellen – patientmakt och kvalitet
MOU 1993:2 Charta Nova – politik för entreprenörskap
MOU 1993:1 Barnomsorg enligt kundvalsmodellen
MOU 1992:2 Hälso- och sjukvård för 2000-talet
MOU 1992:1 Eget val i äldreomsorgen – handledning
MOU 1991:6 Hur man säljer allmännyttehus – handledning
MOU 1991:5 På egna ben – reformera organisationsstödet
MOU 1991:4 Skolpeng hösten 92 – en handlingsplan
MOU 1991:3 Självständiga kommuner
MOU 1991:2 Sänkta skatter för en ny välfärd
MOU 1991:1 Företagsamhetens förutsättningar
MOU 1990:3 En marknad för bostäder åt alla
MOU 1990:2 Medborgarnas miljömanifest
MOU 1990:1 Minska statsskulden – sälj tillgångar
MOU 1989:1 Sänkt skatt för alla
MOU 1988:1 En ny grundlag – ett förslag

Innehåll

Förord	9
1. Sammanfattning	11
2. Inledning	13
2.1. Om Företagarombudsmannen	13
2.2. Osund konkurrens och andra konkurrens- snedvridningar	13
2.3. Kommunala bolag	15
3. Om rapporten	17
4. Journalistundersökning	21
4.1. Utfall av undersökningen	21
4.2. Kommentarer	22
5. De kommunala bolagen och offentlighets- principen	25
5.1. Allmänt om offentlighetsprincipen	25
5.2. Offentlighetsprincipen – undersökningens utfall	27
6. Kommunala aktiebolag och den kommunala kompetensen	33
6.1. Vad säger lagen?	33
6.2. Olagliga avtal - undersökningens utfall	38
6.3. Resultat	43
7. Avslutande kommentarer och förslag till förändring	45
Sammanställning	48

Förord

En av grundprinciperna i varje demokratiskt samhälle är att alla är lika inför lagen. Det betyder att även politiker och myndigheter måste följa de lagar och regler som finns.

Denna rapport avser kommunala bolag och pekar på att dessa regelmässigt ingår olagliga avtal samt att endast ett fåtal bolag efterlever grundlagens reglering om handlings-offentlighet. Och någon möjlighet att överklaga kommunala bolags beslut finns inte enligt svensk rätt.

Genom att bolagisera sitt beslutsfattande har kommunpolitikerna alltså funnit en väg att baxa tveksamma kommunala affärsupplägg runt två av de demokratiska kontrollsystemen, nämligen offentlighetsprincipen och medborgarnas möjlighet till domstolsprövning.

Slutsatsen kan tyckas tillspetsad, men enligt en tidigare undersökning från Växjö universitet är var fjärde kommunpolitiker och hög tjänsteman beredd att strunta i lagstiftningen för att exempelvis främja ett lokalt företag.

Detta utgör inte bara ett allvarligt demokratiproblem, utan också ett problem för den svenska företagsamheten. En stor del av de olagliga avtalen rör nämligen konkurrensnedvridande kommunal näringsverksamhet eller olagliga stöd

till enskilda näringsidkare. I båda fallen hämmas tillväxten för särskilt små och medelstora företag. Det är dåligt för företagarklimatet.

Stockholm i september 2009

Mårten Hyltner
Micha Velasco

1. Sammanfattning

Kommunala bolag runt om i Sverige bryter mot lagen. Endast en tredjedel av de undersökta bolagen uppfyllde sina grundlagsstadgade förpliktelser att lämna ut allmänna handlingar i enlighet med offentlighetsprincipen. Och de journalister som har till uppgift att granska det allmännas förhållanden anser att insynen i kommunala bolag är starkt begränsad.

Men, det är inte bara offentlighetsprincipen de kommunala bolagen struntar i. Av 17 granskade bolag hade 11 ingått olagliga avtal. De flesta avtalen rörde olagliga kommunala verksamheter men det förekom även olagliga stöd riktade direkt till privata företag. Problemet är blocköverskridande. Fem av de felande bolagen tillhör (s)-märkta kommuner och sex bolag tillhör borgerligt styrda kommuner.

Faktum är att det endast var hos ett av de granskade bolagen som vi inte kunde konstatera vare sig brott mot kommunallagen eller offentlighetsprincipen.

Rapporten konstaterar att det saknas juridiska möjligheter att komma åt de olagliga verksamheterna. Detta tillsammans med den bristfälliga insynen i bolagens verksamheter utgör allvarliga brister i nuvarande system. Att åtgärda dessa

brister skulle innebära en vinst för både samhället och den fria företagsamheten.

Det bästa vore att helt avskaffa kommunala bolag. Det skulle automatiskt innebära bättre insyn, större demokratisk kontroll och färre olagligheter. I rapporten presenteras även förslag till fyra mindre långtgående åtgärder som vi bedömer nödvändiga.

- Inför en möjlighet i kommunallagen att överklaga beslut av kommunala bolag.
- Lagstifta om ansvar för brott mot kommunallagen.
- Lagstifta om krav på diarieföring för kommunala bolag.
- Lagstifta om krav på offentlighets- och sekretessansvarig i samtliga kommunala bolag.

2. Inledning

2.1. Om Företagarombudsmannen

Företagarombudsmannen är en del av tankesmedjan Den Nya Valfärden och verkar för ett bättre företagarklimat i Sverige, bland annat genom att ge uppmärksamhet och publicitet åt exempel på brister i villkoren för dagens företagare. Sedan starten 2000 har Företagarombudsmannen publicerat ett hundratal utredningar.

Företagarombudsmannen har noterat att myndigheter, framför allt kommuner, ibland bryter mot lagen på ett sätt som närmast framstår som medvetet. Dessa myndigheter tar dessutom sällan till sig kritik mot de olagliga besluten. Därför är rättsliga processer mot kommuner och andra myndigheter som bryter mot lagen på ett sätt som snedvrider konkurrensen eller på annat sätt är dåligt för företagarklimatet en viktig del av Företagarombudsmannens verksamhet.

2.2. Osund konkurrens och andra konkurrens-snedvridningar

När offentliga aktörer, kommuner, andra myndigheter eller offentligt ägda bolag, konkurrerar på den privata markna-

den gör de det aldrig på lika villkor som privata aktörer, ytterst på grund av att offentliga aktörer är garanterade av skattemedel och den lägre finansiella risken det medför. Skillnaderna är i detta avseende större i förhållande till små företag på lokala marknader. Där behöver den offentliga verksamheten inte vara särskilt omfattande för att små företag ska hindras från att ta sig in på marknaden och konkurrera. I både ett närings- och regionalpolitiskt perspektiv medför alltså offentlig kommersiell verksamhet att tillväxten riskerar att begränsas eller helt utebli på den marknad där den offentliga aktören är verksam.

Offentlig verksamhet som bedrivs i annan form (oftast aktiebolag) än förvaltningsform utgör därvidlag ett särskilt stort problem eftersom offentligt ägda aktiebolag har en tendens att uppfatta sig själva som vanliga näringsdrivande företag. Detta medför att de offentliga bolagens fokus ofta ligger på att ta marknadsandelar och generera vinst snarare än på det som borde vara verksamhetens mål, nämligen att tillgodose allmännyttiga behov i samhället. Företagarombudsmannen har i detta avseende till och med stött på kommunala aktiebolag med den uttalade målsättningen ”att bli marknadsledande”.

Vilka verksamheter kommuner och kommunala bolag får och inte får ägna sig åt, den så kallade kommunala kompetensen, regleras i kommunallagen. I det fall kommunens eller det kommunala bolagets verksamhet faller utanför den kommunala kompetensen är verksamheten alltså inte bara konkurrensnedrivande utan även olaglig. Företagarombudsmannen har under åren uppmärksammat ett flertal sådana fall.

Ett annat sätt på vilket kommuner och kommunala bolag snedvrider konkurrensen är genom att ge riktade stöd till enskilda näringsidkare som de av någon anledning vill gynna. Eftersom stödet inte är tillgängligt för övriga företagare innebär det att stödmottagaren gynnas på det övriga företagarkollektivets bekostnad. En vanlig form av riktade stöd till enskilda näringsidkare är att kommuner, eller kommunala bolag säljer mark och byggnader till det gynnade företaget för ett pris som understiger egendomens marknadsvärde.

Gemensamt för offentliga aktörers näringsverksamhet och riktade stöd till enskilda näringsidkare är att de snedvrider konkurrensen och därmed är skadliga för företagarklimatet. I många fall är verksamheterna och stöden dessutom olagliga.

2.3. Kommunala bolag

Företagarombudsmannen har under åren utrett många tvevelaktiga kommunala verksamheter och olagliga avtal. Företagarombudsmannen har därvid funnit det betydligt svårare att få insyn i bolagiserade kommunala verksamheter jämfört med verksamheter som bedrivs i förvaltningsform. Till skillnad från aktiebolagsformen har nämligen förvaltningsformen en beredningsgång som främjar den demokratiska insynen.

Vidare är beslut som fattas i kommunala bolag inte överklagbara. Detta innebär att bolagiseringen av en kommunal verksamhet, förutom svårigheterna att utreda eventuella oegentligheter i verksamheten, även medför att be-

slut som kunde överklagas till domstol då verksamheten bedrevs i förvaltningsform inte längre är överklagbara. Svensk rätt saknar alltså möjligheter till rättslig prövning av fall där kommunala bolag lämnar riktade stöd till enskilda näringsidkare eller bedriver verksamhet som strider mot den kommunala kompetensen.

I detta avseende utgör EU en ljusglimt i mörkret. Otillåtna stöd till enskilda näringsidkare kan anmälas till EU-kommissionen som, om den finner stödet oförenligt med EGFördraget, kan ålägga staten att kräva tillbaka stödet från stödmottagaren.

3. Om rapporten

Följande handlingar begärdes per e-post av 17 kommunala bolag. E-post adresserna hämtades antingen från bolagets egen hemsida eller från respektive ägarkommuns hemsida.

Härmed begärs följande allmänna handlingar ut.

Avtal gällande försäljning av varor, mark, fastigheter eller tjänster.

Avtal av typen aktieägaravtal, samverkansavtal, intresseanmälningar, arrendeavtal eller liknande.

Endast avtal tecknade med privat bolag eller organisation efterfrågas.

För det fall antalet avtal totalt sett överstiger 10 stycken efterfrågas de tio senaste avtalen av ovanstående kategorier.

Dessutom begärs ut ett utdrag från diarie eller liknande till styrkande av att de utlämnade avtalen är de 10 senaste i kronologisk ordning.

För det fall begäran omfattas av mer än 100 sidor vänligen kontakta mig före expediering. För det fall att handlingarna i någon del skulle omfattas av sekretess begärs övriga uppgifter i handlingen ut.

Vi undersökte såväl förekomsten av olagliga avtal bland de avtal som lämnades ut (se avsnitt 6) som bolagens hantering av vår begäran om utlämnade av allmän handling (se avsnitt 5).

Det totala antalet granskade bolag, 17 stycken, motsvarar cirka 1 procent av alla kommunala bolag. De bolag som har valts ut inom varje kommun är i första hand sådana bolag som funnits upptagna på respektive kommuns hemsida samt med en verksamhet där det typiskt sett skulle kunna förekomma olika typer av konkurrenssnedvridande avtal.

För att få en bild av hur andra upplever möjligheterna till insyn i de kommunala bolagen genomfördes en telefonundersökning bland lokala journalister, vilka rimligen är de som har bäst insyn i vad som händer i den egna kommunens bolag.

Journalistundersökningen utgick från de granskade bolagens hemvist och journalisterna arbetar på dagstidningar som täcker dessa kommuner. I första hand har kommunreportrarna på de aktuella tidningarna tillfrågats och i andra hand nyhetscheferna. De tillfrågade journalisterna har således stor erfarenhet av att bevaka kommuner. Den fråga vi ställde var:

Anser du att det är lika lätt att få del av information från kommunala bolag som från den kommunala förvaltningen?

Journalisterna fick sedan möjlighet att med egna ord utveckla sina svar. Resultatet av undersökningen redovisas i avsnitt 4.

Eftersom rapporten innefattar en undersökning av lokala medias insyn i de kommunala bolagen baserades urvalet av kommuner därför initialt på orter med flera lokaltidningar. Därefter gjordes kompletteringar och justeringar för att få

en bra geografisk och politisk spridning bland de granskade kommunerna.

4. Journalistundersökning

4.4. Utfall av undersökningen

I samband med undersökningen kontaktades 17 journalister verksamma i de granskade kommunerna. De flesta uppgav att de upplever insynen i kommunala bolag som sämre än i den kommunala förvaltningen och att bolagens attityd gentemot journalisterna ofta är dålig.

Två av de tillfrågade journalisterna avböjde att svara på vår fråga och en journalist ansåg sig ha för lite erfarenhet av kommunala bolag. En journalist ansåg att kommunens bolag skötte sig bra och att insynen var att likställa med den kommunala förvaltningens. En journalist ansåg att både den kommunala förvaltningen och de kommunala bolagen skötte sig lika dåligt. Övriga tolv journalister ansåg att de kommunala bolagen skötte informationsutlämnande sämre än den kommunala förvaltningen.

Undersökningen visar att den stora majoriteten av de tillfrågade journalisterna upplever det svårare att få ut information från de kommunala bolagen än från förvaltningen, både när det gäller allmänna handlingar och övrig information av intresse. De största problemen förefaller enligt journalisterna vara bristen på diarieföring hos de kommunala bolagen samt en motvillig attityd hos bolagen. I många fall

krävs en hel del påtryckningar för att journalisterna överhuvudtaget ska få ut begärda handlingar. Många journalister upplevde vidare att bolagens företrädare hade dålig kunskap om vad som gäller för allmänna handlingar. En tänkbar orsak som påtalades är att VD för bolagen ofta rekryteras externt och därmed saknar nödvändiga kunskaper om offentlighetsprincipen.

Flera journalister upplever att deras möjligheter till informationsinhämtning är beroende av personliga kontakter inom kommunen bland tjänstemän och politiker. De upplever dessutom att de på grund av sina kontakter har en bättre insyn än vad som hade varit fallet för en vanlig medborgare.

Några av de tillfrågade journalisterna upplevde dessutom att vissa kommunala verksamheter hade bolagiserats bland annat för att undvika insyn.

I en av de undersökta kommunerna sammanställer de kommunala bolagen aktuella ärenden och vidarebefordrar dessa till tidningen. Detta undantag är ett bra exempel att ta efter i andra kommuner.

4.5. Kommentarer

Det är allvarligt om de som har som uppdrag att bevaka det allmänna upplever att de kommunala bolagen undanhåller information. Det undergräver medborgarnas möjligheter till insyn och är en brist i demokratin. Det är inte heller till-

fredställande att kommunala tjänstemän på bolagen kan sätta sig över offentlighetsprincipen utan konsekvenser.

Det väsentliga är egentligen inte varför insynen i kommunala bolag är så dålig, utan att den de facto är det. Om utlämnandet av allmänna handlingar begränsas av okunskap, illvilja eller nonchalans spelar ingen roll för den medborgare som får sina rättigheter inskränkta av tjänstemännen i bolagen.

Företagarombudsmannen anser att en attitydförändring är nödvändig och att ett stramare regelverk med tydliga riktlinjer och ansvarsområden måste införas.

5. De kommunala bolagen och offentlighetsprincipen

5.1. Allmänt om offentlighetsprincipen

Offentlighetsprincipen utgör en av hörnstenarna i ett demokratiskt samhälle och innebär att myndigheternas verksamheter ska ske i öppna former. Den offentliga verksamheten angår oss alla och allmänhetens insyn i myndigheternas verksamhet är viktig för att motverka maktfullkomlighet och maktmissbruk. Allmänheten måste kunna inhämta information i olika frågor och ärenden, inte bara de frågor myndigheterna själva väljer att informera om.

Offentlighetsprincipen kommer till uttryck på olika sätt, bland annat genom

- *Handlingsoffentligheten* – det vill säga att vem som helst får läsa myndigheternas allmänna handlingar,
- *Yttrandefriheten för tjänstemän med flera* – det vill säga att tjänstemän och andra som arbetar i staten eller kommunerna har rätt att berätta vad de vet för utomstående,
- *Meddelarfrihet för tjänstemän med flera* – det vill säga att tjänstemän även har särskilda möjligheter att lämna information till massmedia,
- *Förhandlingsoffentligheten* – det vill säga att allmänheten har rätt att närvara vid domstolsförhandlingar, liksom beslutande församlingars sammanträden.

Handlingsoffentligheten, den kanske mest betydelsefulla formen av offentlighet, ger var och en rätt att begära att få del av allmänna handlingar, i normalfallet utan att behöva tala om varför eller vem man är. Handlingsoffentligheten betraktas som så viktig att den är grundlagsskyddad.¹ Utlänningars rätt att ta del av allmänna handlingar kan begränsas i lag.² Såvitt författarna känner till finns dock för närvarande inte några sådana diskriminerande lagar.

Handlingsoffentligheten kan spåras ända tillbaka till 1766, då det i Sveriges första tryckfrihetsförordning fanns regler om att handlingar i den rättsskipande och i den förvaltande verksamheten, med vissa undantag, skulle vara tillgängliga för envar och få tryckas fritt.³ Handlingsoffentligheten utgör alltså en viktig och långvarig del av den svenska rätts-traditionen.

Ett av handlingsoffentlighetens viktigaste syften är att utgöra en kontrollfunktion i det demokratiska samhället. Den medborgerliga insynen i myndigheternas verksamhet möjliggör en kontroll av att den offentliga makten utövas under lagarna. Den omständigheten att myndigheterna är medvetna om att deras verksamhet när som helst kan utsättas för granskning av allmänheten, och framför allt media, utgör dessutom en betydelsefull försäkran om att mål och ärenden handläggs korrekt och i enlighet med lag.

Allmänhetens insyn i myndigheternas verksamheter främjar även den politiska och samhällsrelaterade debatt som är nöd-

---

1. 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen

2. 14 kap. 5 § 2 st. tryckfrihetsförordningen

3. K. M:ts förordning angående skrif- och tryckfrihet av 2 december 1766

vändig i varje livskraftig demokrati. I litteraturen har det uttryckts att handlingsoffentligheten avser att garantera rätts säkerheten, effektiviteten i förvaltningen och effektiviteten i folkstyret.⁴

Det finns vissa undantag från principen om handlingsoffentlighet och allmänna handlingar får hållas hemliga för att skydda följande intressen:

- Rikets säkerhet eller dess förhållanden till annan stat eller mellanstatlig organisation
- Rikets centrala finanspolitik, penningpolitik eller valutapolitik
- Myndigheternas verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn
- Intresset av att förebygga eller beivra brott
- Det allmännas ekonomiska intresse
- Skyddet för enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden
- Intresset av att bevara djur- eller växtarter

Det är dock viktigt att komma ihåg att dessa undantag är just undantag. Huvudregeln är att allmänna handlingar är offentliga och alltså inte hemliga.

5.2. Offentlighetsprincipen - undersökningens utfall

Fyra bolag svarade på vår begäran inom en vecka. Ytterligare tre bolag lämnade ut handlingar inom två veckor från

---

4. Se Bohlin, Offentlighetsprincipen, 6e upplagan, s. 20

begäran och ytterligare ett bolag inom tre veckor. Efter drygt tre veckor skickades en påminnelse ut, vilket resulterade i att ytterligare sex bolag lämnade ut handlingar. Tre bolag lämnade ut handlingar först efter två eller fler påminnelser.

I ett fall, Skelleftebuss AB, gjordes till och med en JO-anmälan efter att bolaget dels vägrade lämna ut handlingar med hänvisning till att personalen var på semester, dels efterforskade syftet med begäran.

Inte något av de bolag som dröjde med svaret angav att vår e-postbegäran inte hade kommit fram till rätt e-postlåda. Vi fick heller inte några felmeddelanden eller hänvisningar till annat kommunikationssätt då vi skickade vår begäran.

Ett bolag, med vilande verksamhet, uppgav att de inte brukade kontrollera sin e-post. Ett annat bolag uppgav som anledning till det sena svaret att de trodde att vår begäran om allmän handling var någon form av reklam och att de därför hade struntat i den. Några bolag uppgav det var svårt att i tid efterkomma vår begäran om utfående av allmän handling på grund av att de inte hade något system för att identifiera vilka som var de tio senast ingångna avtalen.

Elva bolag lämnade antingen ut tio avtal i sin helhet eller de handlingar och uppgifter som kunde lämnas ut tillsammans med ett motiverat avslagsbeslut med överklagandehänvisning avseende övriga handlingar och uppgifter. Stadspartner AB (i Linköping) anlätade en advokatbyrå för att skriva avslagsbeslutet.

Sex bolag lämnade alltså inte något motiverat avslagsbeslut med överklagandehänvisning avseende de handlingar de inte lämnade ut. Endast fem bolag lämnade ut utdrag ur sitt diarium.

Resultatet av undersökningen är överraskande dåligt. Normalt ska en begäran om att få ta del av allmän handling behandlas inom någon eller några dagar.⁵ Semestrar och låg bemanning på klämdagar med mera utgör till exempel inte giltigt skäl för dröjsmål med utlämnande av allmän handling.⁶ Inte heller får myndigheten hålla helt stängt på klämdagar och dylikt eftersom detta skulle innebära att allmänheten då inte kan få del av allmänna handlingar.⁷ Bolag där en eller flera kommuner tillsammans utövar ett rättsligt bestämmande inflytande (50 procent av rösterna) är att jämställa med myndigheter vid tillämpningen av bestämmelser om allmänna handlingars offentlighet och sekretess.⁸

Trots detta var det endast fyra bolag som lämnade ut handlingar inom en vecka från förfrågan. Totalt tio bolag tog mer än två veckor på sig att lämna ut handlingarna, detta trots att JO vid fler tillfällen ansett en sådan lång handläggningstid inte uppfylla grundlagens krav på skyndsam handläggning.⁹

---

5. JO 1981/82 s. 282 och JO:s beslut den 20 juni 2009 i ärende nummer 4039-2008

6. JO:s beslut den 20 juni 2009 i ärende nummer 4039-2008

7. Se 5 § förvaltningslagen (1986:233)

8. 2 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

9. Se JO 1966 s. 371 och JO 1971 s. 374

Det förhållandet att inte fler än fem av bolagen lämnade ut utdrag ur diariet är inte i sig uppseendeväckande eftersom det, till skillnad från vad som gäller för myndigheter, inte finns något lagstadgat krav på att kommunala bolag ska föra diarium. Mot bakgrund av vad som framkommit vid den ovan redovisade telefonundersökningen bland lokala tidningar samt det förhållandet att vissa bolag uppgett svårigheter med att identifiera sina tio senaste avtal med privata motparter förefaller dock ett införande av ett lagstadgat krav på diarieföring i kommunala bolag vara motiverat.

Mer besvärande är att sex av bolagen inte lämnade något skriftligt motiverat avslagsbeslut med fullföljdshänvisning avseende de avtal, eller delar av avtal, de inte lämnade ut.¹⁰ En juridiskt bevandrad person vet att det går att kräva ett skriftligt avslagsbeslut samt att och hur beslutet kan överklagas. För den stora allmänheten torde dock ett självmant lämnat skriftligt avslagsbeslut med överklagandehänvisning vara en förutsättning för att kunna ta tillvara sin rätt till juridisk prövning av bolagets beslut att inte lämna ut den begärda handlingen.

Sammantaget ger undersökningen det bestående intrycket att de kommunala bolagen inte hanterar handlingsoffentligheten på ett korrekt sätt. Huruvida det beror på okunskap eller bristande respekt för allmänhetens grundlagskyddade rätt till insyn i det offentliga verksamheter kan

---

10. Enligt 20 § förvaltningslagen (1986:233) måste myndigheten, om den anser att hela eller delar av den begärda handlingen inte kan lämnas ut, meddela ett skriftligt avslagsbeslut med angivande av grunden för beslutet. Avslagsbeslutet ska även åtföljas av en överklagandehänvisning med angivande av hur och var avslagsbeslutet kan överklagas.

inte med säkerhet utläsas ur resultaten. Författarna har dock fått uppfattningen att det åtminstone i vissa fall handlar om avsiktliga åsidosättanden av de regelverk som reglerar allmänna handlingars offentlighet.

6. Kommunala aktiebolag och den kommunala kompetensen

6.1. Vad säger lagen?

Av 3 kap. 16 § kommunallagen framgår att kommunfullmäktige, om inte annat särskilt föreskrivits, får besluta att lämna över vården av en kommunal angelägenhet till ett aktiebolag, ett handelsbolag, en ekonomisk förening, en ideell förening, en stiftelse eller en enskild individ. Vården av en angelägenhet som innefattar myndighetsutövning får dock enligt 11 kap. 6 § regeringsformen överlämnas endast om det finns stöd för det i lag.

En förutsättning för delegation av kommunala angelägenheter till ett privaträttsligt subjekt är dock att kommunfullmäktige preciserar den delegerade beslutsrätten så att det inte föreligger någon fara att den kommunala kompetensen överskrids.¹¹ Beträffande kommunala aktiebolag görs detta lämpligen genom föreskrifter i bolagsordningen.¹² Det är alltså kommunfullmäktiges ansvar att se till så kommunens bolag agerar inom den kommunala kompetensen.

---

11. Se RÅ 1984 2:25

12. Prop. 1990/91:117, s. 162

Det måste i sammanhanget framhållas att beslut fattade i kommunala bolag inte är överklagbara enligt kommunallagen. Det innebär att kommunmedlemmarna saknar möjlighet till rättslig prövning av överträdelse av den kommunala kompetensen i de fall överträdelsen begåtts av ett kommunalt bolag. Kommunpolitikerna kan således undandra en kommunal verksamhet från möjligheten till rättslig prövning enligt kommunallagen genom att helt enkelt bolagisera verksamheten.

Kommunal näringsverksamhet

En kommuns allmänna befogenheter framgår av 2 kap. 1 § kommunallagen (1991:900). Där stadgas att kommuner själva får ha hand om sådana angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens område eller dess medlemmar och som inte ska handhas enbart av staten, en annan kommun, ett landsting eller någon annan.

Vad som är av allmänt intresse avgörs ytterst med utgångspunkt i om det är lämpligt, ändamålsenligt och skäligt att kommunen befattar sig med angelägenheten.¹³ Normalt kännetecknas dock ett allmänt kommunalt intresse av att det rör sig om:

- En kollektiv nytta vars behov bäst tillgodoses i kommunal regi.
- Höga investeringskostnader som sannolikt inte kan bäras av brukarna.
- Det saknas vinstintresse och möjligheterna att gå med vinst är också begränsade.

---

13. Prop. 1990/91:117, s. 148

- Privata initiativ och privata konkurrenter är antingen få till antalet eller saknas helt.¹⁴

Näringsverksamhet får kommunerna enligt 2 kap. 7 § kommunallagen endast bedriva om den drivs utan vinstsyfte och går ut på att tillhandahålla allmännyttiga anläggningar eller tjänster åt medlemmarna i kommunen. Sådana verksamheter brukar anses som sedvanlig kommunal affärsverksamhet. Tyngdpunkten ligger ofta i att tillhandahålla kollektivanläggningar eller kollektivanordningar av olika slag och åtskilliga verksamheter kan hänföras till energiförsörjning eller kommunikationsväsendet.¹⁵

Syftet med den näringsverksamhet en kommun bedriver måste alltså vara att betjäna de egna medlemmarna. Det finns dock inget som hindrar att tjänster och anläggningar utnyttjas av även andra än kommunmedlemmar. Kommunala företag som enbart betjänar kommunen själv, till exempel interna städbolag, är tillåtna.¹⁶ I praxis har även tillåtit vis verksamhet av anknytande karaktär, trots att verksamheten isolerat sett skulle falla utanför den kommunala kompetensen. Det klassiska exemplet är stuveriverksamhet i en kommunägd hamn,¹⁷ men Regeringsrätten har även godtagit en kommunal kioskrörelse i en kommunägd fastighet som även inrymde en busstation¹⁸

---

14. Tobias Indén: Kommunen som konkurrent - kommunrättsliga befogenheter och konkurrensrättsliga begränsningar, Iustus förlag, Uppsala 2008, s. 42 f

15. Prop. 1990/91:117, s. 152

16. Prop. 1990/91:117, s. 151

17. Se till exempel SOU 2000:117, s. 46

18. RÅ 1953 I 107

Den del av näringslivet som av tradition är förbehållen den enskilda företagsamheten kallas det egentliga näringslivet. Av kommunallagens förarbeten framgår att utgångspunkten är att kommuner endast i undantagsfall får engagera sig på det egentliga näringslivets område.¹⁹ Att kommunerna inte ska engagera sig i egentlig näringsverksamhet torde i stor utsträckning motiveras av önskan att skydda det privata näringslivet från konkurrens från kommunala aktörer.²⁰ De skadliga effekterna av kommunala aktörer på den privata marknaden behandlas ovan i avsnitt 2.2.

Stöd till enskilda näringsidkare

Av 2 kap. 8 § kommunallagen framgår att kommuner endast får ge stöd till enskilda näringsidkare om det finns synnerliga skäl för det. Generellt sett gäller en restriktiv syn på kommunala stödinsatser gentemot privata företag.²¹ Rådande eller befarad arbetslöshet utgör till exempel inte en godtagbar grund för kommunala stöd till enskilda näringsidkare. Stöd för att garantera en viss minimistandard av kommersiell service till hushållen har dock godtagits i glesbygdskommuner där det på grund av vikande befolkningsunderlag blivit allt längre mellan livsmedelsaffärerna och bensinstationerna.²²

I svensk rätt finns inte någon legaldefinition av vad som är att betrakta som kommunalt stöd till enskild näringsidkare.

---

19. Prop. 1990/91:117, s. 31 ff

20. Tobias Indén: Kommunen som konkurrent - kommunrättsliga befogenheter och konkurrensrättsliga begränsningar, Iustus förlag, Uppsala 2008, s. 40 f

21. Prop. 1990/91:117, s. 152 f

22. Prop. 1990/91:117, s. 153

I praxis har exempelvis kommunal borgen, räntefria lån, underprisöverlåtelser och rena kapitaltillskott bedömts utgöra stöd (under förutsättning att mottagaren varit en privat näringsidkare).

Enligt artikel 87(1) EG-fördraget är statliga stöd till enskilda näringsidkare som huvudregel förbjudna även enligt EG-rätten. Kommunala stöd räknas i detta avseende som statliga stöd. Av artikel 88(3) EG-fördraget framgår att åtgärder som kan innefatta statsstöd ska förhandsanmälas (notifieras) till EG-kommissionen. Av artikel 88(3) framgår vidare att medlemsstaten inte får genomföra åtgärden innan kommissionens prövningsförfarande har avslutats.

Kommunala beslut om överlåtelse av egendom till underpris betraktas enligt svensk rätt som otillbörligt gynnande av enskild.²³ Även EU-kommissionen har uppmärksammat problemet med underprisöverlåtelser och därför utfärdat ett meddelande med särskilda förfaranderegler för överlåtelser av offentligt ägd mark och byggnader.²⁴ Av meddelandet följer att när det offentliga överlåter byggnad eller mark ska marknadsvärdet för byggnaden eller marken fastställas antingen genom ett villkorslöst anbudsförfarande eller genom en oberoende expertvärdering. Om ett sådant fastställande av marknadsvärdet inte har gjorts måste överlåtelsen anmälas till EU-kommissionen för bedömning av stödfrågan.

---

23. Se RÅ 1967 K 455, RÅ 1971 C 423 och RÅ 1980 Ab 482

24. EG-kommissionens meddelande om inslag av stöd vid statliga myndigheters försäljning av mark och byggnader, EGT nr C 209, 10/07/1997 s. 0003 - 0005

I det så kallade Åre-fallet fällde EU-kommissionen Sverige för en fastighetsförsäljning genomförd av Åre kommun.²⁵ Kommunen hade sålt mark till Konsum Nord utan att iaktta bestämmelserna i kommissionens meddelande och till ett pris som med 4,6 miljoner kronor understeg ett bud från Konsums konkurrent, Lidl.

6.2. Olagliga avtal - undersökningens utfall

Vi har granskat huruvida försäljningsavtal som de aktuella kommunala bolagen har ingått med privata motparter är förenliga med den kommunala kompetensen. Eftersom undersökningen endast omfattar de tio senaste avtalen, eller det färre antal avtal vi fått ut, kan dock mörkertalet antas vara stort.

Endast sex bolag skickade uteslutande avtal som enligt vår bedömning är lagliga. Av dessa sex bolag saknar dock tre, enligt egen uppgift, aktiv näringsverksamhet.

Elva av sjutton granskade bolag hade bland sina tio senast ingångna avtal sådana avtal som enligt vår bedömning strider mot den kommunala kompetensen. Nedan följer en kort redogörelse för avtalen och på vilket sätt vi anser att de strider mot den kommunala kompetensen.

---

25. EU-kommissionens beslut av den 30 januari 2008, Statligt stöd nr. C35/2006 - Sverige

Drift och övervakning av privata parkeringsanläggningar

Fyra av de i förevarande undersökning granskade bolagen är parkeringsbolag.²⁶ Samtliga dessa hade ingått avtal med privata fastighetsägare om drift och övervakning av dessas parkeringsanläggningar.

Parkeringsövervakning och drift av parkeringsanläggningar är en vanlig kommunal näringsverksamhet. Verksamheten kan utföras i förvaltningsform men det är också vanligt att kommunen har ett kommunalt parkeringsbolag.

Parkeringsövervakning på allmän plats (normalt gatumark) är offentligrättsligt reglerad, innefattar myndighetsutövning och har alltid kommunen som huvudman. Sådan parkeringsövervakning faller således inom den kommunala kompetensen.

Parkering på tomtmark, däremot, är huvudsakligen civilrättsligt reglerad och parkeringsövervakning på tomtmark innehåller inte några myndighetsutövande inslag.²⁷ Såväl upplåtelse av parkering på tomtmark som övervakning av sådana parkeringsplatser kan därför betraktas som vilka tjänster som helst.

---

26. Karlstads parkerings AB, Malmö kommuns parkerings AB, Stockholm parkering AB och Umeå parkerings AB

27. Lagen (1984:318) om kontrollavgift vid olovlig parkering innehåller dock viss reglering avseende möjligheterna att ta ut kontrollavgift (felparkeringsavgift) på tomtmark. Enligt denna lag får markägaren endast ta ut kontrollavgift (felparkeringsavgift) om parkeringsvillkoren varit tydligt utmärkta med skyltning och vägmärken. Avgiften får dessutom inte överstiga den felparkeringsavgift som fastställts av kommunen.

Tillgången till parkeringsplatser i kommunen får, enligt Företagarombudsmannens mening, anses utgöra ett allmänt kommunalt intresse. Drift av kommunala parkeringsanläggningar samt övervakning av dessa faller därmed inom den kommunala kompetensen.

Enligt Företagarombudsmannens mening kan det däremot inte anses vara ett allmänt kommunalt intresse att tillhandahålla parkeringsövervakning åt privata fastighetsägare eller att driva privatägda parkeringsanläggningar åt fastighetsägarna. Det kan i sammanhanget noteras att dåvarande statliga Konkurrensrådet i ett yttrande den 2 maj 2001 uttalade att det inte föreligger generell anknytningskompetens avseende parkeringsövervakningstjänster.²⁸ Således har samtliga fyra granskade parkeringsbolag ingått avtal som strider mot den kommunala kompetensen.

Container- samt skärgårdsbåtsuthyrning

Affärsverken Karlskrona AB bedriver, utöver sin övriga verksamhet, även uthyrningsverksamhet av containrar och skärgårdsbåtar. Skärgårdsbåtarna hyrs ut till privatpersoner eller företag för fester eller konferenser. Båda verksamheterna saknar allmänt kommunalt intresse och faller således utanför den kommunala kompetensen.

Konvertering av fordon till gasdrift

Stadspartner AB (Linköping) konverterar fordon till gasdrift. Eftersom konverteringar utförts även åt privata affärsparter strider verksamheten mot den kommunala kompetensen.

---

28. Konkurrensrådets yttrande den 2 maj 2001, Ifrågasatt parkeringsövervakning - Haninge kommun (dnr 40/00)

Hotell-, restaurang- och konferensverksamhet

Kilsbergen i Örebro AB bedriver hotell-, restaurang- och konferensverksamhet. Bland kunder med ramavtal återfinns stora börsnoterade bolag. Kommunen ifråga är inte någon glesbygdskommun och rymmer dessutom redan ett flertal restauranger och hotell med konferensmöjligheter. Således föreligger inte något allmänt kommunalt intresse och verksamheten faller därmed utanför den kommunala kompetensen.²⁹

Speditions- och transporttjänster

Swanfalk shipping AB (Uddevalla) skickade avtal som sannolikt var printade ur ett system för automatiserad databehandling. Avtalen bestod av diverse koder och var för oss otydbara. Enligt bolagets hemsida utför dock bolaget bland annat godstransport och expeditionstjänster, vilket även bekräftats vid telefonkontakt med bolaget ifråga. Persontransporter i form av kollektivtrafik faller inom den kommunala kompetensen. Godstransporter, däremot, faller utanför den kommunala kompetensen.³⁰

Turistbussverksamhet

Kollektivtrafik, det vill tidtabellsbunden personbefordran av lokal eller regional karaktär, faller inom den kommunala kompetensen. Skelleftebuss AB (Skellefteå) bedriver dock beställningstrafik och ren turistbussverksamhet. Sådan verksamhet saknar allmänt kommunalt intresse och är således inte förenlig med den kommunala kompetensen. Enligt

---

29. Se exempelvis Konkurrensrådets yttrande den 16 december 2003, Ifrågasatt konferensverksamhet - Örebro kommun (dnr 16/03)

30. Se till exempel Konkurrensrådets yttrande den 16 juni 2003, Angående ifrågasatta transporttjänster - Åmåls kommun (dnr 8/03)

bolagets hemsida ordnar man dessutom även hotell, arrangemang och guider. Även detta strider mot den kommunala kompetensen.

Stöd i form av uppförande av lagerbyggnad

Den 1 mars 2009 trädde lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter i kraft. Därmed utvidgades den kommunala kompetensen avseende tillhandahållande av lokaler åt näringslivet. Enligt den nya lagen får kommuner tillgodose små företags behov av lokaler i kommunen under förutsättning att verksamheten inriktas på företagarkollektivet i allmänhet. Om det finns särskilda skäl, får kommuner tillgodose enskilda företags behov av lokaler i kommunen.

Mark fastigheter AB (Mark) har dock avtalat med ett börsnoterat multinationellt företag om att uppföra en lagerbyggnad åt företaget på mark i direkt anslutning till det multinationella företagens befintliga byggnader. Inte ens efter lagändringen torde det falla inom den kommunala kompetensen att tillgodose ett multinationellt företags behov av specialanpassade lokaler. Avtalet faller därmed, enligt Företagarombudsmannens bedömning, utanför den kommunala kompetensen.

Markförsäljningar i strid med gällande regelverk

Vellinge exploaterings AB har överlåtit ett antal fastigheter utan att antingen använda ett villkorslöst anbudsförfarande eller först inhämta en oberoende expertvärdering. Inte heller anmäldes fastighetsöverlåtelse till EG-kommissionen. Det kan noteras att den dyraste överlåtelsen skedde till ett pris om 24 miljoner kronor. Försäljningarna genomfördes

därmed på ett sätt som strider mot EG-fördraget och därmed även mot svensk lag.

De aktuella EG-reglerna avser att hindra underprisförsäljningar av offentligt ägd mark och byggnader eftersom sådana försäljningar innefattar ett offentligt stöd till köparen. Sådana stöd snedvrider konkurrensen och är dåliga för företagarklimatet.

6.3. Resultat

Även om förevarande undersökning omfattar för få bolag för att vara statistiskt säkerställd, vilket heller aldrig var avsikten, så måste den ändå anses utgöra en kraftig fingervisning om att kommunala bolag inte respekterar de lagliga gränser för verksamheten som sätts upp av den kommunala kompetensen.

De granskade kommunala bolagen har vitt skilda näringsverksamheter som inte ens med god vilja kan beskrivas som kommunal kärnverksamhet. De allra flesta av bolagen konkurrerar dessutom öppet med privata näringsidkare på den aktuella marknaden.

För vissa av bolagen är själva affärsidén kompetensstridig, till exempel restaurang-, konferens- och hotellverksamheten i Kilsbergen, Örebro. För andra är den olagliga verksamheten närmast att betrakta som en sidoinkomst till en i övrigt kompetenslig verksamhet. Trots detta kan denna sidoinkomst vara av betydande storlek. Skelleftebuss körde unde-

maj månad 2009 in över 400 000 kronor på sin turistbussverksamhet.

Gemensamt för bolagen är att deras ageranden snedvrider konkurrensen. Att en så stor andel av de granskade kommunala bolagen, 65 procent, har ingått konkurrensnedvidande avtal tyder på att den samlade effekten av samtliga kommunala bolags olagliga verksamheter och avtal utgör ett stort problem för det privata näringslivet. Och som tidigare nämnts är det de små och medelstora företagen som drabbas hårdast.

7. Avslutande kommentarer och förslag till förändring

All offentlig makt i Sverige utgår från folket. Den svenska folkstyrelsen bygger på fri åsiktsbildning och på allmän och lika rösträtt. Den förverkligas genom ett representativt och parlamentariskt statskick och genom kommunalt självstyre. Den offentliga makten utövas under lagarna. (Regeringsformen 1:1)

När vi inledde undersökningen hade vi misstankar om att den kommunala makten, när den utövas i bolagsform, ofta utövas utanför lagen. Detta baserat på våra erfarenheter från tidigare granskningar av enskilda kommunala bolag.

Resultatet av undersökningen förskräcker dock. Att de kommunala bolagen skulle missköta sig i sådan utsträckning som de faktiskt gör var en överraskning även för oss. Det var endast ett av de granskade bolagen, Tyresö näringslivs AB, som klarade sig från såväl konstaterade olagligheter som brister vid utlämnandet av allmänna handlingar. Övriga bolag hade något olagligt avtal bland de avtal vi fick ut, lämnade inte ut avtalen i tid eller underlät att lämna motiverat avslagsbeslut.

De problem rapporten tar upp är blocköverskridande. Fem av de bolag som hade ingått olagliga avtal hade en politisk majoritet bestående av (s) ensamt eller i koalition med (mp) och (v). Sex av de bolag som hade ingått olagliga avtal hade en politisk majoritet bestående av (m) ensamt eller i koalition med andra borgerliga partier.

Frågan om kommunalt fiffel i detta avseende är alltså inte partipolitisk. Enligt en undersökning från Växjö universitet är en fjärdedel av alla ledande kommunpolitiker och höga tjänstemän beredda att bryta mot lagen för att exempelvis gynna ett lokalt företag.

Inom riksdag och regering förefaller det dock finnas en kraftig motvilja mot att göra något åt saken. Vad det beror på kan inte med säkerhet fastslås, men möjligen har det att göra med att såväl ministrar som riksdagsledamöter har sin politiska maktbas bland kommunpolitiker.

Vad gäller möjligheterna till insyn i de kommunala bolagens verksamhet är det beklämmande att en stor majoritet av de tillfrågade journalisterna bekräftar att även de upplever stora svårigheter när de granskar bolagen på hemorten.

Vi kan alltså konstatera att nuvarande system med kommunala bolag inte fungerar tillfredställande. Det bästa, och mest radikala, vore att helt avskaffa de kommunala bolagen. Det skulle automatiskt innebära bättre insyn, större demokratisk kontroll och färre olagligheter.

I avvaktan på en sådan reform presenteras här ett antal förslag till åtgärder vi bedömer nödvändiga.

1. Inför en möjlighet i kommunallagen att överklaga beslut av kommunala bolag. Det är orimligt att medborgarna inte ska kunna överklaga olagliga beslut i kommunala verksamheter enbart på grund av verksamhetens organisationsform.
2. Lagstifta om ansvar för brott mot kommunallagen. Ansvaret bör vara personligt och träffa personer i ledande ställning i bolaget såsom styrelse eller VD. Det kan antas att färre olagliga beslut fattas med sådan ordning.
3. Lagstifta om krav på diarieföring för kommunala bolag. Inför samma krav på diarieföring som i de kommunala förvaltningarna. Det skulle medföra en ökad möjlighet till insyn samt hjälpa de kommunala bolagen att hålla reda på sina handlingar. Ett problem som inte ska underskattas.
4. Lagstifta om krav på offentlighets- och sekretessansvarig i samtliga kommunala bolag. Lagstiftningen utformas lämpligen i enlighet med vad som gäller för personuppgiftsansvarig i Personuppgiftslagen SFS (1998:204). Det skulle medföra en ökad medvetenhet och efterlevnad hos bolagen avseende reglerna om allmänna handlingars offentlighet. Vidare skulle det bli möjligt att utkräva ansvar för det fall bolagen ändå missköter sina grundlagsstadgade skyldigheter.

Sammanställning

Kommun	Politisk majoritet	Bolag	Brutit mot tryckfrihetsförordningen*	Olagliga avtal
Gävle kommun	s+v+mp	Gävle energi AB	X	
Kalmar kommun	s+v+mp	KIFAB i Kalmar AB	X	
Karlskrona kommun	m+c+fp+kd+mp	Affärsverken Karlskrona AB	X	X
Karlstads kommun	s+v+mp	Karlstads parkerings AB	X	X
Kungsbacka kommun	m+c+fp+kd	Fastighets AB Sankta Gertrud	X	
Linköpings kommun	m+c+fp+kd	Stadspartner AB	X	X
Malmö kommun	s+v+mp	Malmö kommuns parkeringsaktiebolag	X	X
Marks kommun	s+v	Marks fastighets- aktiebolag		X
Skellefteå kommun	s	Skelleftebuss AB	X	X
Stockholms kommun	m+c+fp+kd	Stockholms stads parkerings AB		X
Tyresö kommun	m+c+fp+kd	Tyresö näringslivs aktiebolag		
Uddevalla kommun	m+c+fp+kd+ uddevallapartiet	SwanFalk shipping AB		X
Umeå kommun	s	Umeå parkerings AB		X
Vellinge kommun	m	Vellinge exploaterings AB	X	X
Örebro kommun	m+c+fp+kd+mp	Kilsbergen i Örebro AB	X	X
Östersunds kommun	s+v+mp	Östersunds rådhus AB	X	
Östhammars kommun	m+c+fp+kd+mp+ borgerligt alternativ	Östhammars näringslivs -utveckling AB	X	

* I denna sammanställning har endast de bolag som vare sig har lämnat ut begärda handlingar i sin helhet eller ett motiverat avslagsbeslut med fullföljdshänvisning inom 25 dagar från den ursprungliga begäran bedömts bryta mot tryckfrihetsförordningen.

Denna rapport handlar om kommunala bolag och pekar på att dessa regelmässigt ingår olagliga avtal samt att endast ett fåtal bolag efterlever grundlagens reglering om handlingsoffentlighet. Och någon möjlighet att överklaga kommunala bolags beslut finns inte enligt svensk rätt.

I rapporten presenteras fyra förslag till åtgärder som vi bedömer skulle främja näringslivet/företagarklimatet.

Den Nya Välfärden grundades av Patrik Engellau och G Rune Berggren och är en opinionsbildande tankesmedja som arbetar för demokrati, välfärd och företagande. Den Nya Välfärden är partipolitiskt oberoende och har i mer än 20 år presenterat nya lösningar på gamla problem.

Företagarombudsmannen, som är en del av Den Nya Välfärden, verkar för ett bättre företagarklimat genom att uppmärksamma exempel på brister i företagarklimatet.